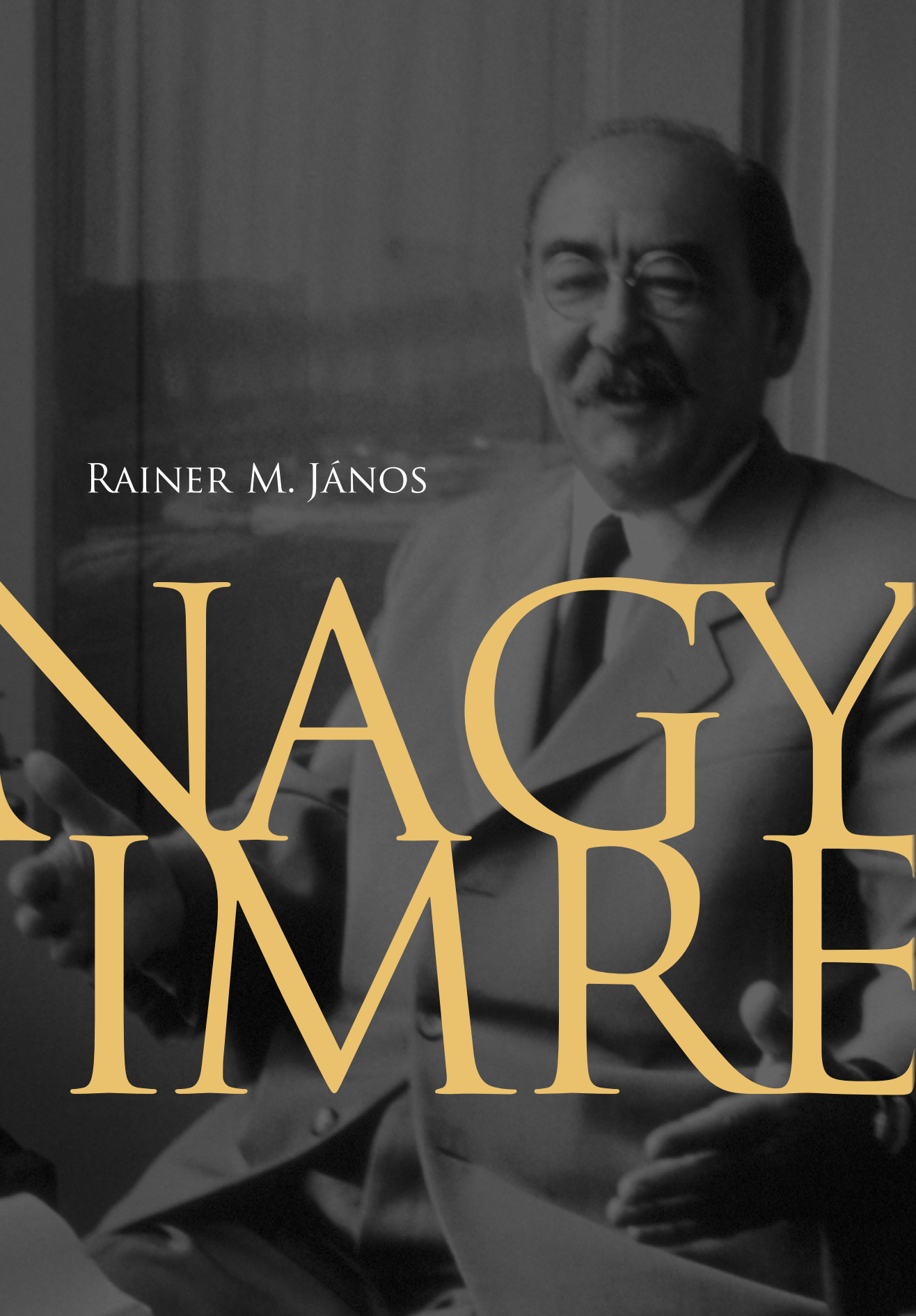

Rainer M. János

NAGY IMRE

NAGY
IMRE

NAGY IMRE
ALAPÍTVÁNY

Rainer M. János

A kiadó a Nagy Imre Alapítvány létrehozója,
Nagy Erzsébet emlékének ajánlja e könyvet.

2. javított, bővített kiadás

Szerkesztő: Pótó János
Képszerkesztő: Demeter Zsuzsanna

© 2016 Rainer M. János
© 2016 Nagy Imre Alapítvány

Tartalom

Előszó • 7

Bevezetés • 9

Elindulás • 15

Kommunistának maradni • 21

Tizenöt év Moszkvában • 31

Erőltetett (át)menet • 45

Lentről felfelé • 63

„Új szakasz” • 77

Győzelem, vereség • 93

Ellenzékben • 107

Forradalom • 123

Végkifejlet • 143

November 4. • 161

Ítélethozatal • 169

Halállal szemben, egyedül • 181

Végrendelet • 197

Post mortem • 211

Utóélet, avagy a halál jelentése • 221

Függelék

Források • 241

Válogatott bibliográfia • 247

Képek jegyzéke • 260

Névmutató • 267

Előszó

E könyv hőse (a szó minden értelmében) a magyar kommunista mozgalom egyik fontos, ugyanakkor számos tekintetben rendhagyó alakja volt. Vélhető, hogy az a tagja, akinek neve és emléke e mozgalom minden más vezetőjének emlékét túl fogja élni a közemlékezetben és a huszadik századi Magyarország történetének írott változataiban.

Nagy Imre neve természetesen mindenek felett 1956 őszének forradalmához kapcsolódik. Ez a váratlan esemény ugyanis, amelyet az egész akkori világ lélegzetvisszafojtva figyelt, bárhogyan latolgatjuk is, egy mélyről jövő spontán néplázadás és egy kulcshelyzetben lévő – ámbár hivatalosan többször is kiátkozott – ember *találkozásából* született. (Úgy is mondhatnánk, hogy *ettől vált lehetségessé*.) E két tényező „együttállása" nélkül 1956 októbere, legalábbis a magyar, alighanem megmaradt volna külső erők segítségével vérbefojtott néplázadásnak, Nagy Imre pedig egy – történelmi mércék szerint – előbb-utóbb pusztulásra ítélt politikai irányzat tragikus, de nem túlságosan érdekes szereplőjének.

Az addig érinthetetlennek hitt társadalmi-politikai rendszer drámai összeomlása, mint tudjuk, a kívülről vezényelt felélesztés dacára is *egy másik Magyarországot hagyott hátra* (ami azonban nem ennek a könyvnek a tárgya). Ez a tragikusan végződő „dráma", amely egyszerre volt szabadságharc és útkeresés, ugyanakkor a felkelt sokaság akaratából élére került kulcsszemélyiséget is gyökeresen megváltoztatta: a november 4-ei Nagy Imre egészen más emberré lett, mint az 1956. október 23-a előtti. Hogy hogyan és miként, azt az olvasó éppen ebből a könyvből, a tudós szerzőnek ebből a jelentős művéből tudhatja meg.

Kende Péter
a Nagy Imre Alapítvány
kuratóriumának elnöke

Bevezetés

Ez a könyv az 1958-ban kivégzett Nagy Imréről, az 1956-os magyar forradalom miniszterelnökének élettörténetéről szól. Bár a forradalom története és általában a II. világháború utáni korszak már egyetemi hallgató koromban foglalkoztatott, a döntő impulzus 1989-ben érkezett. Annak az évnek tavaszán jelentéktelen mellékszereplőként ugyan, de közvetlen közelről kísérhettem figyelemmel Nagy és társai exhumálását, majd június 16-ai temetését. Barátaimtól, kollégáimtól viszonylag sokat tudtam azokról a politikai küzdelmekről is, amelyek ehhez az eseményhez vezettek.

Azt hittem, elég sokat tudok e folyamat rég halott főszereplőjének életéről is. Ezért amikor azokban az 1989. májusi napokban a Magyarországról szóló spanyol nyelvű folyóirat, a *Hungría* főszerkesztője arra kért, írjak rövid életrajzi összefoglalót Nagy Imréről, habozás nélkül elvállaltam. A néhány oldalas cikket írva viszont mind nagyobb zavarban éreztem magam. Úgy éreztem, az életút homályból homályba tart, s ha közben néhány év (úgy 1953-tól 1956 novemberéig) világosabban látható is, a történet távolról sem teljes. Nagy Imre viszont addigi életem legfontosabb eseménysora, a demokratikus átalakulás főszereplője volt. Ekkor született meg a könyv gondolata.

Sok szempontból szerencsés pillanatban. Nagy Imréről, az 1945 után eltelt évtizedekről, az 1956-os forradalomról 1989-ben mind több és több szó esett Magyarországon és világszerte. Széles nyilvánosságot kaphatott mindaz, amit addig csak a nyugati emigrációban vagy a hazai szamizdatban lehetett leírni. Ekkor, 1989-ben kezdődött a „levéltári forradalom" is. A rendszerváltás útjára lépett kelet-közép-európai országokban egymás után nyíltak meg az addig szigorúan zárt vagy csak egyes kutatók számára hozzáférhető párt- és állami levéltárak. 1991, a Szovjetunió felbomlása után – igaz, csak egy rövid ideig – úgy tűnt, ez a „forradalom" Moszkvában is győz. 1956-tal, annak előzményeivel és utóéletével akkorra már sok-sok könyv és tanulmány foglalkozott világszerte. 1989–1990-ben sorra adták ki Budapesten az évekkel, évtizedekkel korábban Nyugaton napvilágot látott műveket. Köztük a Nagy Imréről szólókat: Méray Tibor *Nagy Imre élete és halála,* Molnár Miklós és Nagy László *Reformátor vagy forradalmár volt-e Nagy Imre?* című köteteit, amelyek még az 1950-es évek végén jelentek meg, ahogyan a Kende Péter szerkesztésében megjelent *Az igazság a Nagy Imre-ügyben* című kötet is. Megjelent magyar fordításban Peter Unwin Nagy Imre-életrajza is *A pusztából kiáltott szó* címmel, amely az 1980-as évek elején íródott.

1990 nyarán a Magyar Országos Levéltár őrizetébe kerültek az addig a Belügyminisztérium szigorúan titkos irattárában őrzött Nagy Imre-per iratai. Egyike lehettem az első kutatóknak, akik kézbe vehették a tanúvallomásokat, kihallgatási és tárgyalási jegyzőkönyveket. Ezek a dokumentumok nem csak Nagy Imre utolsó hónapjainak drámáját világították meg. Tartalmazták mindazt, ami a házkutatás alkalmával elkobzott írott anyagból megmaradt: több ezer oldalnyi beszédet, tanulmányt, közte olyan kéziratokat, amelyek a harmincas évek közepén–végén Moszkvában íródtak. Ennek hatására döntöttem el végleg, hogy hozzáfogok az életrajz megírásának. Úgy gondoltam, hogy az új helyzetben immár elsődleges források alapján lehetséges megírni a teljes élettörténetet.

Több éves kutatómunka után 1996 júniusában, Nagy Imre 100. születésnapján jelent meg az életrajz első kötete magyar nyelven, amely a születéstől 1953 júliusáig kíséri végig az életutat, addig a pillanatig, amikor Nagy első ízben lett miniszterelnök. 1999 októberében követte a második kötet az utolsó öt évről, középpontjában a forradalommal és a Nagy Imre-perrel. Kezdetben úgy gondoltam, hogy könyvem 1953–1958-ról szól majd elsősorban, a már érett politikusról. Az „előtörténetre" csak néhány fejezetet szántam. Végül az életút első ötvenhét éve külön kötetté változott. Ebben az életrajz logikáján túl egy felismerés játszott szerepet. Annak a szűk csoportnak a története, amelybe Nagy Imre is tartozott, az ún. „moszkovita" kommunista vezetőké, s egyáltalán a magyar kommunista párté addig szinte csak hiteltelen üdvtörténeti kompilációkból volt ismert. Sok mindent le kellett írni, el kellett magyarázni ahhoz, hogy Nagy életének alakulása megérthető legyen.

Így azonban a két kötet együtt csaknem ezer oldalra rúgott, ami meglehetősen behatárolta a lehetséges olvasók körét. Amikor két évvel a munka befejezése után a Vince Kiadó életrajzi sorozatának szerkesztője, Pótó János (aki e mostani kötet szövegét is gondozta) arra kért, hogy a sorozat számára írjam meg Nagy Imre *rövid* életrajzát (nagyon kemény terjedelmi korlátokkal, de lábjegyzetek nélkül), örömmel éltem a lehetőséggel. Az eredeti könyvet kevesebb, mint hatodára rövidítettem, gyakorlatilag újraírtam. 2002 nyarán jelent meg, s szolgált később az első idegen nyelvű kiadás, a lengyel alapjául, amely 2004 őszén látott napvilágot Varsóban, immár ismét lábjegyzetekkel. 2006-ban németül és oroszul, 2009-ben angolul is megjelent Nagy Imre e rövid életrajza. Ez utóbbi verzióhoz hasonlít a legjobban a mostani, második magyar nyelvű kiadás. Arra nem láttam okot, hogy alapvetően változtassak a kétezres évek eleji magyar szövegen, de itt-ott pontosítottam néhány részletet. Azok a részek, amelyeket az idegen nyelvű kiadásokhoz fűztem, hogy a magyar történelemben járatlan külföldi olvasó jobban értse Nagy Imrét és korát, ma már a hazai közönségnek sem jönnek rosszul. Az angol kiadásból vettem át a könyvet röviden összefoglaló előszót is. Külön fejezetet kapott Nagy Imre életútjának historiográfiája, s valamivel hosszabban foglalkoztam Nagy sajátos utóéletével is. Az első rövid magyar kiadásban nem voltak fényképek sem, most erre is lehetőség kínálkozott, úgy, ahogyan az idegen nyelvű kiadásoknál. A lábjegyzeteket ezúttal megint mellőztem, viszont a szöveget követő függelékben röviden utalok az egyes fejezetek főbb levéltári és más forrásaira. A felhasznált irodalmat a szerzők betűrendjében, egységes listában közlöm.

A jelen életrajz – mondhatni: hagyományosan – kronológiai rendben mondja el Nagy élettörténetét. Már csak terjedelmi okokból is – természetesen aránytalanul, mert sokkal többet foglalkozik az 1945 után történtekkel, mint a korábbi időkkel. Ezen belül is többet az 1953 utáni évekkel, s legtöbbet Nagy cselekedeteivel a forradalom alatt. Reményeim szerint a teljes történet nyomán megfogalmazható néhány, esetenként a biográfián túlmutató probléma is. Ezeket az alábbiakban csupán röviden vázolom, egyben megjelölve sajátos helyüket, „sűrűsödési pontjaikat" a könyvön belül.

• • •

Mint minden életút, Nagy Imréé is elrendezhető nagy, a további szakaszokra döntően kiható választások sorozataként. Esetében – meglátásom szerint – inkább választási folyamatokról beszélhetünk. Mert miközben Nagy választ az adott szakasz dilemmáira, egy darabig nyitva maradt (vagy ő maga nyitva hagyta) a másik, ellenkező választás lehetősége is. Így jelentős döntések sem tűntek minden esetben véglegesnek. Könyvem „hőse" politikus volt, ezért politikai választásaira összpontosítok. Nagy Imre esetében ilyen volt 1918-ban, amikor orosz hadifogságában belépett a kommunista (bolsevik) mozgalomba, 1944 őszén, amikor vezető szerepet vállalt a Moszkvából hazatérő magyar kommunista pártban, 1953 nyara, amikor először miniszterelnök lett, és 1956 októbere, a forradalom. Az első két választásról nem maradt személyes tanúságtétel, de az utóbbiakról 1957 kora tavaszán, amikor a romániai Snagovba internálva várta, mi is történik vele, a következőket jegyezte fel:

„A szocializmus legválságosabb, legsúlyosabb napjaiban *kellett* az ország élére állnom két esetben is. Először 1953 júniusában, amikor *először kellett* a miniszterelnöki tisztséget betöltenem a Rákosi-négyes klikk által katasztrófába sodort, s a kalandorpolitika által tönkretett *ország megmentésére* – az SZKP elnökségének javaslatára és az MDP KV ülésének 1953. júniusi *határozata alapján*. Másodízben 1956. október 24-én *kellett* az ország élére állnom miniszterelnöki minőségben, amikor szétesett a párt, az államhatalom, a hadsereg, s fegyveres felkelésben tört ki a nép." (Kiemelések tőlem – R. M. J.) Nagy megfogalmazásai azt sejtetik, hogy 1953-ban és 1956-ban rajta kívül álló okokból, szorító külső körülmények hatására, mintegy természete, habitusa ellenére döntött, vállalta az adott szerepet. A kommunista mozgalomhoz való csatlakozása *(1. fejezet)* még saját, kései leírásában is inkább tűnik véletlenek sorozatának, mint hajlamaiból vagy családi predesztinációból következőnek. Utóbbiak sokkal inkább az alulról felfelé való szívós törekvést és építkezést valószínűsítették, mint részvételt a világrend felforgatásában. 1944-ben a nagy tisztogatásokat túlélt, kis létszámú moszkvai kommunista emigráció szürke tagjából Nagy egyszeriben a párt ötödik-hatodik embereként, kijelölt miniszterként tért haza *(3. fejezet)*. Hirtelen emelkedését legvalószínűbben a szorító káderhiány magyarázza, szerepvállalása ez esetben is jelentős részben kényszer (a háborúvég szükséghelyzete, párthatározat) eredménye. Nagy igazi, életútját formáló nagy döntései ezekhez képest inkább következmények. Arról szóltak, hogy ha már a véletlenek, a lehetőségek egy-egy döntést meghozattak, kitart-e azok

mellett politikai szempontból, vállalja-e hosszú távon az egzisztenciális következményeket, kitart-e annyira, hogy az már gondolkodását változtatja meg. Ezekben a folyamatokban is megjelentek külső kényszerek és körülmények, de nem döntöttek el mindent; ezeket maga Nagy Imre mérlegelte.

Az első ilyen, egyben leghosszabb döntési folyamat a kommunistának maradni vagy sem kérdésére válaszolt, s csaknem másfél évtizeden át tartott *(1921–1935, 1–3. fejezet)*. A szibériai fogságból bolsevik meggyőződéssel és némi pártmunkási tapasztalattal hazatérő ifjú szembesült a háborúvesztés és az 1918–1919-es forradalmak sokkjából kilábaló Magyarországgal. Az alig létező, illegális kommunista mozgalommal, az újrakezdő szociáldemokrata párttal, mindezt szülőhelyén, egy kisvárosban. Előbb a legális munkásmozgalomban kereste a helyét, majd óvatosan, több év után létesített kapcsolatot a földalatti párttal. Konfliktusok sorozatába bonyolódott e szűk szekta doktrinériától túlfűtött világában, összeütközött az állami hatóságokkal. Rövid letartóztatás után a húszas évek végén elhagyta Magyarországot. Viszonylag sikeres illegális pártmunkásként a párt belső vitái elől 1930-ban a Szovjetunióba menekült. Ott gyakorlóból elméleti pártfunkcionárius lesz, agrárpolitikai teoretikus és szakértő. Ám egészen 1935-ig – amikor felesége érvényes magyar útlevéllel átmenetileg hazatért – nyitva maradt az út (bár egyre keskenyebb ösvény) a nem-kommunista életpálya előtt.

A harmincas évek közepétől egészen 1944-ig Nagy nem volt ilyen döntési helyzetben. Kommunista maradt, a Szovjetunióban, s mint ilyen, nem rajta múlott, hogy túlélte a Nagy Terrort, illetve hogy – jószerével az egyetlen életben maradt magyar agrárfunkcionáriusként – 1944-ben a háború utáni ideiglenes kormány szakminiszteréként térhetett haza. Vezetésével hajtották végre a magyar történelem legradikálisabb földreformját. Ezután még fontosabb pozíciót kapott – belügyminiszter lett. Sem szervezőképessége, sem keménysége nem bizonyult elegendőnek a kommunista hatalomátvétel e kulcspozíciójának megtartásához. Visszaszorult, s ekkor vetődött fel a következő döntési folyamat kérdése: *a kommunista elitben maradni vagy sem (1946–1950, 4–5. fejezet)*. 1947-től ráadásul Nagy Imre elméleti vitába bonyolódott pártja vezetőivel gazdaság- és agrárpolitikai kérdésekben. Nem helyeselte a hatalomátvétel gyors és radikális útját, közvetve bírálva így a szovjet modellt. Ekkor már csak a pártvezetés második-harmadik vonalába tartozott, s miközben rendszeresen bírálták, többször felmerült, hogy nagykövetként vagy egyetemi professzorként teljesen kikerül a politikai elitből. Ugyanakkor, mint a moszkvai mag részére, továbbra is számítottak rá. Nagymértékben személyes döntésén múlott, hogy 1950-ben visszatért a párt központi apparátusába, majd a kormányba is.

Ez tette lehetővé, hogy Sztálin halála után Moszkva és a magyar vezetés szemében is posszibilis jelölt legyen a korrekció végrehajtására. Úgy ítélte meg, hogy 1953-ban lehetősége nyílik elképzelései gyakorlati alkalmazására. Útkeresései miatt kétszer (1929–1930-ban és 1947–1949-ben) állították válaszút elé. Mindkétszer meghátrált, önkritikát gyakorolt, maradt kommunista és pártfunkcionárius. 1953 nyarán mindkét megalkuvás értelmesnek tűnt, mert maga a szovjet pártvezetés utasította korábbi álláspontjának megfelelő politika kidolgozására *(6. fejezet)*. Nagy igyekezett a maga módján valódi reformpolitikává formálni az 1953-as korrekciót, s ennek során végig jelentős ellenállással találkozott *(7. fejezet)*.

Amikor kormányfőként vereséget szenvedett, győztes ellenfelei pedig újabb önkritikára akarták kényszeríteni, Nagy a következő kérdéssel szembesült: *megmarad-e antisztálinista reformernek – amivé fokozatosan vált a negyvenes-ötvenes évek fordulóján – vagy sem (1955–1956, 8. fejezet)*. Ezúttal a hatalmi hierarchia csúcsán érte a kihívás. Az ellenzéki pozíció nem egyszerűen az eddigi választások szintézisét (kommunista, funkcionárius és reformer) jelentette, nem csak az önkritika következetes visszautasítását. Immár a személyes és politikai autonómia felépítéséről, illetve érvényesítéséről volt szó – a bolsevik mozgalmon belül. Állandó, helyenként radikális konfrontációról, mint életformáról – ami elől eddig Nagy rendre meghátrált. Most, ha nem is mindig és mindenben következetesen, ezt választotta. Ehhez elsősorban az antisztálinista reformpolitikába vetett mély meggyőződés adott erőt. Nagy Imre ettől a széles körben érzékelhető meggyőződéstől lehetett reménység és iránytű sokak számára a kommunista értelmiségben és az apparátusban, sőt azon túl is. Ez a reménység hívta 1956. október 23-án a budapesti tüntetők elé, s kísérte el akkor, amikor a forradalom kitörésekor visszazárta magába a kommunista vezetés.

A forradalom Nagy számára tragikus szükséghelyzetnek tűnt. Ami történt, személyiségétől jórészt idegen volt. Reformer beállítottságú kommunista funkcionáriusként próbált konszolidálni egy erősen antikommunista (bár egyáltalán nem anti*szocialista*) forradalmat. Lassú, megfontolt, mérlegelő, aggályos emberként napról napra, óráról órára döntenie kellett – s minden döntés sorsdöntőnek tűnt *(9–10. fejezet)*. De mivel a forradalom követelései számos ponton *érintkeztek, kapcsolódtak* 1953 után kialakított reformprogramjához, képes volt pártjával és a kommunista világ vezető hatalmával is dacolva elfogadni: a magyar társadalom azt akarja, amit a forradalom mutat.

A vereség után – lényegében mindvégig fogolyként – is döntést kellett hoznia, talán a legszemélyesebbet mind közül. *Hűségesnek maradni vagy sem* – a forradalomhoz, akkor hozott döntéseihez *(1956–1958, 11–13. fejezet)*. Sorsa megint csak, most már végleg, mások kezében volt, de azt az internálás, a börtön, a vizsgálat és a tárgyalás körülményei között is eldönthette: miként kíván végigmenni az utolsó úton. Először 1956–1957 fordulóján Romániában írt feljegyzéseiben járta végig – mintegy politikai végrendeletet írt *(14. fejezet)*. A hűséget választotta, de oly módon, hogy megpróbálta vállalni valamennyi nagy döntését. Kommunista maradt, politikusként írt, a szocializmus perspektíváját nem vetette el. Továbbra is az antisztálinista reformer kategóriáiban gondolkodott, de utólag is elfogadta és vállalta a forradalmat, elsősorban annak nemzeti függetlenségi célkitűzéseit. Ha szembenézett volna élete ellentmondásaival, aligha lett volna képes integer személyiségként végigélni az utolsó másfél évet. Az ellentmondások feloldatlanok maradtak, de Nagy Imre bizonyára úgy érezte, hogy halála így méltóságteljes halál. Erről annak idején szinte senki sem tudott, ő maga azonban bízott abban, hogy üzenetei egyszer elérnek a címzettekhez. Értői és bírálói egyaránt tudatában voltak annak, hogy a 20. század egyik fontos személyisége *(15. fejezet)*, hazájában azonban jobbára hallgattak róla. Halála után harminc évvel azonban a csend megtört. Nagy Imre szinte élő főszereplője lett a magyar demokratikus

átalakulás legdinamikusabb szakaszának *(16. fejezet)*. Az átalakulás során már alig esett szó Nagy Imre életének és személyiségének ellentmondásairól. A szocializmus projektje, még annak Nagy-féle, nemzeti karakterű, emberarcú változata is, úgy tűnik, lekerült a napirendről. Nagy Imre haláltörténete, sorsának drámája azonban nagyon is elevenen hatott.

• • •

Életem elmúlt több mint huszonöt évét töltöttem Nagy Imrével. Váltakozó intenzitással, mert a kilencvenes évtizedet szinte teljesen kitöltötte, utána viszont csak olykor-olykor „látogatott meg". Ez alatt a hosszú idő alatt olyan sokan oly sokféleképpen segítettek, hogy azt felsorolni is nehéz lenne. Akadtak azonban olyanok, akiknek közvetlen vagy közvetett hozzájárulása nem egyszerűen segítségemre volt, hanem sokszor és hosszú időn át úgy éreztem, hogy velük írom ezt a könyvet, ami különböző formái és a hosszú kihagyások ellenére bennem egy. Véletlen vagy sem, valamennyien Nagy Imre kortársai, valamikor elvbarátai, sőt némelyikük személyes ismerőse volt. Most tehát kizárólag róluk szólok, mert a többiek kollegiális és baráti segítségét a különféle előszavakban már megköszöntem. A sort Nagy Imre azon korábbi életrajzíróival, Méray Tiborral, néhai Molnár Miklóssal és Kende Péterrel kell kezdenem, akikhez személyes ismeretség és barátság szálai fűznek. Nem csupán műveik, szellemi jelenlétük révén segítették munkámat, hanem szakmai tanácsokkal, baráti biztatással és az együtt töltött idővel. Méray Tibortól és Molnár Miklóstól ez utóbbit elsősorban a nyolcvanas évek végén és a kilencvenes években kaptam meg. Kende Péterrel viszont több mint huszonöt éve folyamatosan dolgozom és beszélgetek egy intézmény falai között, amit egészen különleges adománynak tartok. Ez az intézmény, az 1956-os Magyar Forradalom Dokumentációs és Kutatóintézete számomra együtt épült fel az én Nagy Imre-projektemmel – néha úgy érzem, azért is kötelességem vissza-visszatérni Nagyhoz, hogy teljeséggel ne múljon el… Intézeti kollégáim és barátaim segítsége, támogatása és a kéziratokról adott folyamatos bírálata mindenesetre nélkülözhetetlen volt. Különleges hálával tartozom azonban Litván Györgynek és Hegedűs B. Andrásnak, az Intézet egykori vezetőinek, akiket egyben barátaim voltak, amíg fájdalmasan korán el nem távoztak. Ugyancsak az Intézet alapítói közé tartozott Bak János professzor, aki a lengyel kivételével valamennyi fordítás ötletadója, szerkesztője, alkotótársa volt, ily módon körülbelül hét éven keresztül olvasta és gondolta el velem a különféle szövegváltozatokat, s biztatott és kérdezett szelíd, de kérlelhetetlen szavakkal. S mondanom sem kell, családom valamennyi tagja rendkívüli türelmet tanúsított e két és fél évtized alatt. Ezért nagyon hálás vagyok nekik, s csak remélem, hogy többségében jó emlékeket őriznek erről az időszakról. A jelen második kiadás – már eszembe sem jutott, hogy ez lehetséges lesz – a Nagy Imre Alapítvány meglepetése volt nekem, amit ezúton köszönök meg.

Budapest, 2016. április

A szerző